

Енергетична дипломатія в сучасних українсько-американських відносинах

Апробується авторське твердження про розвиток енергетичної дипломатії між Україною та США в якості інтегрального «ядра», що визначає специфіку процесів сек'юритизації національної безпеки обох держав, їх двостороннього співробітництва, а також чинить вплив на панєвропейські та євроатлантичні політичні, економічні та безпекові тренди сучасного розвитку.

Основним положенням, що виносить автором наукових тез на апробацію, є його твердження про розвиток енергетичної дипломатії між Україною та США в якості інтегрального «ядра», що визначає специфіку процесів сек'юритизації національної безпеки обох держав, їх двостороннього співробітництва, а також чинить вплив на панєвропейські та євроатлантичні політичні, економічні та безпекові тренди сучасного розвитку.

Перший взаємозв'язок позначений фактом того, що внаслідок розв'язання РФ спочатку гібридної (2014 р.), а згодом і відкритої повномасштабної (2022 р.) війни проти України відбулося посилення взаємозалежності між енергетичними політиками і стратегією США і України та відповідно - формуванням їх політик і стратегій у галузі воєнної безпеки. Останнє стало реальним через зростання чинника так званої геополітичної енергетичної парадигми. Зокрема геополітичний характер російсько-української війни переорієнтував увагу США та України від переважно ринкових факторів у отриманні доступу до енергетичних ринків до суто географічно-політичних, що почали тепер стосуватися політики контролю над конкретними територіями, транспортними маршрутами і коридорами та безпосередньо природними ресурсами, що знаходяться на відповідних територіях і районах (сухопутних чи морських), пов'язані з відповідними маршрутами.

Другий взаємозв'язок вказує на те, що вищезгадана геополітична парадигма енергетичної політики США та України пов'язується сьогодні не лише виключно з поточними воєнними планами і результатами РФ відносно захоплення й утримання територій (безпосередньо українських), що багаті на енергетичні ресурси, але й з геополітичним стримуванням у середньостроковій перспективі політики КНР, яка завдяки РФ здобуває можливості у доступі та контролі над запасами дефіцитних ресурсів на Сході України, зокрема запасів літію. За даними ДУ «Інституту економіки та прогнозування НАН України» Україна є однією з небагатьох країн з великими запасами літію (за оцінками, до 10% світових запасів). Лише запаси Шевченківського родовища складають 13,8 млн тонн літєвих руд [1]. У свою чергу, за підрахунками Української геологічної служби та Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України виявлених запасів літію і графіту буде достатньо для вироблення

катодних та анодних матеріалів для Li-батарей із загальною потужністю 1000 ГВт/год для підтримки мануфактури близько 20 мільйонів електромобілів [2].

Третій взаємозв'язок відображається у взаємозалежності енергетичної політики і безпеки з фінансово-економічними інтересами і пріоритетами обох сторін. У цьому сенсі відбудова чи реконструкція транспортно-енергетичної інфраструктури є ключовим активом для гарантування енергетичної безпеки України. Зокрема за оцінками аналітичної групи Київської школи економіки (KSE), збитки в енергетиці України станом на травень 2024 року склали понад 16,1 мільярда доларів. Найбільших збитків завдано від руйнування об'єктів виробництва електроенергії (\$8,5 млрд), транспортних засобів (\$2,1 млрд), нафтогазової інфраструктури (\$3,3 млрд). Відновлення енергетичного сектору України потребує значних фінансових інвестицій, попередньо оцінених аналітичною командою KSE в 50,5 млрд доларів. Ця сума включає фінансові потреби для повної реконструкції зруйнованої та пошкодженої енергетичної інфраструктури з урахуванням принципу «Відновлюй краще» (\$48,5 млрд) і \$2 млрд для задоволення потреб енергетичних компаній в ліквідності, спричинених втратою доходів, пов'язаною з війною. Орієнтовна вартість відновлення безпосередньо нафтогазового сектору становить 14,8 мільярда доларів, а сектору централізованого теплопостачання – 1,4 мільярда доларів, без урахування відновлення великих теплоелектростанцій [3].

Для США, зі свого боку, відновлення енергетичної інфраструктури України є не лише виключно полем з розширення і поглиблення американського бізнесу та інвестицій в регіоні Східної Європи. Серед економічно зацікавлених гравців можна розглядати насамперед нафтовидобувні компанії США (ExxonMobil, Chevron, Halliburton) та їх проекти з розробки родовищ на території та на шельфі України. В свою чергу представники атомної енергетики (Westinghouse Electric Company, General Atomics, Southern Nuclear) більшою мірою пов'язують власні фінансово-економічні вигоди і прибутки із завданнями забезпечення та утримання Сполученими Штатами статусу домінуючого постачальника ядерного палива у світі, їх загального контролю за глобальним ринком ядерного палива.

Четвертий вираз взаємозалежності позначений взаємопов'язаністю енергетичної політики і безпеки з можливостями та перспективами кооперації двох держав в науково-технічній галузі. Важливою складовою у цьому напрямі є робота з підвищення енергоефективності та зменшення енергоємності енергетичних систем України. Іншим напрямом є вдосконалення технологічних процесів у сировинно-видобувній галузі. Серед головних завдань тут необхідно виділяти опанування нових технологій, можливості розробки та реалізації спільно із США якісно нових в технологічному плані наукових проєктів з питань покращення енергоефективності, винайдення та використання нових джерел енергії. Наявний спільний науково-технічний потенціал і база у цьому відношенні формують обопільний інтерес сторін для розвитку такого роду співробітництва. Зокрема ще у 2015 році Управління енергетичної інформації США (EIA) оцінило ресурси сланцевого газу в Дніпровсько-Донецькому

регіоні (включаючи сухий газ, вологий газ і попутний газ) у 76 трлн куб. м. При цьому згідно з оцінками ЕІА, Україна має 128 трлн куб. м. обсягів сланцевого газу, що в технічнологічному плані не доведені для видобутку [4].

Висновки: Таким чином, можна зробити висновок, що поточна енергетична дипломатія двох держав (безпосередньо у період 2014 - 2024 рр.) як комплекс конкретних заходів із досягнення належного стану національної безпеки відображає свій взаємозв'язок та взаємозалежність з низкою паралельних напрямів із забезпечення державних інтересів та реалізації зовнішньої політики, а саме: досягнення суто воєнної безпеки держави; проведення фінансово-економічної діяльності; розвитку науково-технічного співробітництва.

Список літератури

1. Volodymyr Khaustov. Ukrainian Lithium: What Are the Prospects? *Mirror of the Week*. 06 february, 2024. URL : <https://zn.ua/eng/ukrainian-lithium-what-are-the-prospects.html> (дата звернення: 15.09.2024).
2. UKRAINE: Mining Investment Opportunities Critical Raw Materials. *Ukrainian Geological Survey. Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine*. URL :<https://www.geo.gov.ua/en/open-bids/> (дата звернення: 15.09.2024).
3. Damages and losses to Ukraine's energy sector due to Russia's full-scale invasion exceeded \$56 billion. *KSE Institute estimate as of May 2024*. 10 June 2024. URL : <https://kse.ua/about-the-school/news/damages-and-losses-to-ukraine-s-energy-sector-due-to-russia-s-full-scale-invasion-exceeded-56-billion-kse-institute-estimate-as-of-may-2024/> (дата звернення: 16.09.2024).
4. World Shale Resource Assessments. Analysis & Projections. *U.S. Energy Information Administration*. URL : <https://www.eia.gov/analysis/studies/worldshalegas/> (дата звернення: 16.09.2024).